

TEKST: RASMUS GREEN, CAND.MAG, HISTORIKER, DET DANSKE UDVANDRERARKIV

Frøken Sonne fra Rønne blev til Miss Clyde from Lakebay

"Før jeg gik ind i Dagligstuen hvor Mor havde sin Eftermiddags Søvn paa den gamle Sofa. Jeg tip-toed over for at have et eneste godt Syn af hende og fandt mig selv tænke Hvor køn du er, hvor jeg holder af dig, men forlade dig jeg maa og aldrig komme tilbage. Den dag var den største i Dag i mit Liv" (Sigfriede Sonne 15/1 1934).

For 105 år siden stod en 23 årig pige i barndomshjemmet og skuede imod vest. Det var ikke København den unge bornholmerpiges blik var rettet imod, hendes blik var rettet helt imod den anden side af jordkuglen. Den unge pige fulgte H.C. Andersens ord: "at rejse er at leve" og blev en af de 450.000 danskere, der siden 1800-tallet forlod fædrelandet for at søge lykken i USA's storbyer og vidtstrakte prærier.

Kilderne til Sigfriede Sonnes liv i USA er breve, som hun sendte hjem til sin mor og to søstre. Brevene er i Udvandrerarkivets varetægt og fortæller den rørende historie om, hvordan en middelklassepige fra Rønne blev hønsefarmer i USA, om modernisering og en verden i forandring, men også om en vellykket integration – alt sammen emner, der er aktuelle den dag i dag.

Fra Bornholm til USA

Sigfriede Sonne blev født i Rønne 4 April 1886. Familien var ikke velhavende, men alligevel var det ikke rigdom, der fik Sigfriede til at stige ombord på Amerikadamperen den dag i 1908, men ønsket om at skabe et bedre liv for sig selv samt at kunne tjene så meget, at hun kunne hjælpe sin mor hjemme i Rønne. Sigfriede selv fortæller i et brev til sin søster:

"Jeg tror ikke jeg skulde bryde mig om Rigdom, men jeg skulde lide at have tilstrækkelig til at tilfredsstill mine smaa Krav. Jeg sikkert skulle ønske at have nok saa jeg kunde hjælpe Mor, men det er uden brug at filosofere over det umulige" (Sigfriede Sonne 3/12 1916).

B4695-1 Kastania Ranch, James Sørensen, Petaluma, Californien. Ligesom James Sørensen på billedet, blev Sigfriede Sonne hønsefarmer i Lakebay, Washington.

Som citatet giver udtryk for, finder Sigfriede da heller ikke nogen stor rigdom i USA – i hvert fald ikke de første år, men der er dog lys forude for vor bornholmske heltinde!

Jeg elsker dig så længe livet varer

Sigfriedes rejse til USA bragte hende i første omgang til San Fransisco, hvor hun er registreret som husholderske for en Chilensk-Amerikansk dame ved navn Maud Younger (Thirteenth Census of the United States: 1910 Population, San Fransisco). Vi ved ikke meget om hendes år i San Fransico – eller hvor længe hun boede dér. Men i breve til hendes søster giver hun udtryk for, at hun nyder at bo i Californien. Sonne forudser, at hendes søster må finde det noget underligt at høre, at hun i 1911 er flyttet til staten Washington, hvor hun var blevet lovet en bedre stilling – mere herom senere.

For inden Sigfriede igen drog ud på en længere rejse, mødte hun sin kommende husbond Edward M. Clyde, en skovhugger fra Michigan. To tilsyneladende fremmede mennesker mødtes tilfældigt i San Franciscos gader, og det føltes som om, vi havde kendt hinanden altid, fortæller Sigfriede i et brev til sin Søster. ”jeg elsker dig så længe livet varer, er en del af historien om mit liv med Clyde” (Sigfriede Sonne 3/12 1916). De to fik to døtre, med amerikansk klingende navne Eleen og Edith Zena ”Ezna”.

Min Amerikanske farm

”En anden Sommer har gaaet, vi har nu vores smukke Efteraar. Vi plukker blue bær i Skoven hver dag, det er en stor Fornøjelse at gaa i Skoven naar Solen skinner og Fuglene synger” (Sigfriede Sonne, 11/9 1926)

Sigfriede fandt ikke økonomisk lykke fra første dag, på den måde fraviger hun ikke fra mange af de øvrige tusinde danske indvandrere i USA. I 1911 ville skæbnen dog, at hun fik tilbudt en stilling, på den betingelse, at hun flyttede til Washington. Det blev også Washington, der blev Sigfriedes hjem. I Lakebay nær Seattle bosatte Sigfriede sig med sin Edward Clyde, og de to giftede sig i 1912.

Det lå ikke i kortene, at Sigfriede og Clyde skulle blive i Lakebay, men det var hårde tider i 20erne og 30ernes Seattle, Clyde havde forgæves forsøgt at finde arbejde, og da huset ikke var til at sælge, valgte de at blive. I stedet etablerede de en hønsefarm, hvor i de investerede al deres kapital. Hus og høns stod dem i 1500 dollars. Hvis forretningen mislykkedes: ”vil vi sidde ned og græde, men vi burde komme godt ud af det” (Sigfriede Sonne, 31/11 1924).

Pengene var små på farmen, men jordlig gods havde de nok af, der var brænde og henkogte fødevarer til flere år, men ingen luksus. Sigfriede, som ellers så noget kritisk på moderniseringen, så alligevel optimistisk på livet.

”Det er godt at huske, at selv de mørkeste dage Solen skinner nogen steds og vil eventually kom til os” (Sigfriede Sonne, 31/11 1924).

Krisen i 30erne nåede også til staten Washington og familien Clydes beskedne hønsefarm mærkede det økonomiske tryk. Familien tabte 1000 dollars, da prisen på høns og æg faldt til ”little or nothing”. De økonomiske konsekvenser af den store depression i 30erne var ikke de værste for bornholmeren, det var derimod de psykologiske og menneskelige konsekvenser, der fulgte den store arbejdsløshed.

Den store fjende for ”independent tænkning” er ”Ring-Butikken”, supermarkedet. Snart bliver vi alle ”tjener” af disse mægtige forretninger. Selvom den unge pige, som forlod Bornholm er optimistisk i forhold til de økonomiske udsigter, ser hun alligevel noget kritisk på moderniseringen i første halvdel af 1900tallet.

”For faa Minutter siden jeg hørte en Tale om chain-stores = disse mægtige Organisationer som kontrollerer alle Livets Nødvendigheder. 35 af disse mægtige Ring-Butikker har organiseret in en mægtig Ring, denne sidste Uge vi lærte. Vi vil according til denne Nyhed snart alle blive Tjener til disse mægtige Forrestninger... En meget stor Forandring i vores Psychologi har taget Plads de sidste 15 Aar. Unge mennesker var altid læggende Planer for de Independent arbejde de ønskede at udføre naar de blev voksende up. Man snaart sige aldrig hører et ungt Menneske nu sige ”jeg vil engang eje such and such en Forretning. Nej, En Job er alt de tænker paa. Faren for independent tænkning er stor, Vi er jo alle influenced fra de Pengemænd. De kan jo købe Intelligencen for saa meget pr. Maaned. det er med største interesse jeg seer fremtiden i møde, Unge Mennesker maa være vellærte ellers det er vanskeligt at leve” (Sigfriede Sonne 13/1 1931).

Hvordan vil Sigfriede mon se på vor tids store supermarkedskæder, ungdommen og samfundsudviklingen idag.

The Peninsula Gateway

Tiderne skifter og 30ernes krise afløses af 40erne og 50erne, hvor Sigfriede ikke længere kun har henkogte fødevarer at fortælle om, men nu kan fortælle om luksusvarer, som elektriske ovne og vandvarmere – nu var det slut med at hugge brænde og mindre rengøring.

Det er også i 40'erne at Sigfriede fik brugt sine skriftkundskaber. Sigfriede blev ansat hos lokalavisen "The Peninsula Gateway", hun havde i 4 ½ år arbejdet freelance for avisen. Sigfriede var glad for jobbet, hvis ikke hun havde fået løn, ville hun have skrevet som en hobby. For Sigfriede var det en måde at komme i berøring med sine naboer på, hvilket vidner om styrken af Sigfriedes integration. Hun var kendt blandt naboerne, ikke som dansker, men som "The Newspaper Woman".

Problemer hjemmefra

Det sker undertiden, at man som indvandrer føler sig langt væk hjemmefra. Sigfriedes breve til både mor og søster bærer præg af længsel efter at se dem igen, og hvordan hun flere gange grædende har læst gamle breve fra familien. Helt tæt på kommer afstanden i december 1916, da søsteren Julitha begår selvmord. Sigfriede beretter om hændelsen.

"Der er kun forklaring jeg kan give og denne er at hendes Kønsliv var umodent, dette affekted hendes hele Linje af Tænken og Villen. Værende som hun var under han Indflydelse, hun ubevidst tabte kontrol over sig selv, sin egen Vilje og maaske tænkte at med hans store Kærlighed for hende, hun maate i Tiden gengælde den. J(ulithas) Hukommelse var meget daarlig de sidste fem Dage før hun fyred det Skud, hun har lidt meget vores søde Søster Julitha, men hun led i tavshed for hendes veninde vis revolver hun brugte troede hun var ved godt Helbred" (Sigfriede Sonne 3/12 1916).

Venner i USA og Integration

Sigfriedes historie er en historie om vellykket integration. Selvom Danmark nok altid var Sigfriedes fædreland i hjertet, så var hendes hjem i USA med Clyde og børnene.

Et levn, der vidner om styrken af Sigfriedes integration, er hendes mange breve hjem til Danmark. Hun skriver ikke dansk eller engelsk, men en blanding, vi i dag vil kalde for "Danglish". Sigfriedes integration ser vi også i børnenes navne, der ligesom sproget har fået et amerikansk twist – det er ikke Ellen og Edith men Eleen og Ezna. Børnene gik da heller ikke i en dansk skole, men en highschool i Tacoma og siden på University of Southern California.

Det var ikke altid at danskernes integration gik lige så hurtigt, som den gjorde i Sigfriedes tilfælde. Årsagen her til skal findes i faktum at Sonne ikke bosætter sig i en af de mange danske kolonier – for ikke at sige danskerghettoer – hvor danske indvandrere insisterede på at tale

dansk, læse danske nyheder, gå til dansk gudstjeneste og forventede at deres børn blev undervist på dansk i skolen. Der var danskerkolonier over alt i midtvesten, her taltes der dansk og indbyggerne var for langt de flestes vedkommende første eller anden generations indvandrere fra Danmark.

En guide til Sigfriede Sonnes liv.

Historien om bornholmeren Karen Sigfriede Sonne, som rejste til USA og blev hønsefarmer i staten Washington er baseret på digitaliseret materiale, som du kan finde på www.udvandrarkivet.dk. For selv at opleve Sigfriede Sonnes efterladte breve, der rummer en rørende historie om livet som dansker på Amerikas østkyst, skal du bruge: **A902 Sigfriede Sonne**. Billedet finder du ligeledes på www.udvandrarkivet.dk, her skal du finde **B4696-1 Kastania Ranch - James Sorensen, Petaluma, Cal.** De amerikanske folketællinger er ligeledes digitaliseret på www.ancestry.com. Her finder du folketællinger fra 1910, 20 og 30 samt Sigfriede Sonne og Edward Clydes vielsesattest.

Vi ses på Det Danske Udvandrerarkiv,
Arkivstræde 1, 9000 Aalborg.